

Jak odnaleźć czar czytania , czyli parę słów o storytellingu

Żyjemy w epoce kultury masowej, zdominowanej przez telewizję, Internet , pełnej zabieganych ludzi, dzieci, bombardowanych niezliczoną ilością skrótów i piktogramów, trzymających w rękach telefony, w ogóle ze sobą nie rozmawiających . Niezwykle rzadkim obrazkiem jest młody człowiek z książką w ręce. Jak sprawić, by książka nie przegrywała z komputerem, czy smartfonem?

Edukacja szkolna ma za zadanie kształtowanie licznych umiejętności, z których jedną z najistotniejszych jest sprawność czytania. Tylko jak ją osiągnąć, skoro czytanie lektur szkolnych często kojarzy się z przykrym obowiązkiem, zajęciem nudnym, a nawet trudnym. Uczniowie czytając robią to często źle (nie wiedzą, co jest istotne, czytają „po łebkach”, nic nie wynoszą z przeczytanego tekstu). Poszukiwanie różnorodnych form pracy przed i podczas omawiania lektur, stosowanie takich metod, które zachęcą ucznia do lektury, rozbudzą jego ciekawość, skłonią do refleksji, to właśnie moje zadanie, jako nauczyciela polonisty. Moi uczniowie grają w przygotowane przeze mnie lub przez wydawnictwa quizy, gry, (dzieciom pojęcie „gra” kojarzy się z przyjemnym spędzaniem czasu i rozrywką). Gry sprawiają, że nauka staje się ciekawsza, a dzieci odnajdują przyjemność w obcowaniu z lekturą. Debata „za” i „przeciw” polega na analizie problemu i podjęciu decyzji. Pozwala spojrzeć na sytuację z różnego punktu widzenia, wywołuje emocjonalne zaangażowanie uczestników. Jednak to ciągle jest za mało. Tworzenie lapbooków, pudełek pełnych lektury, tablic ze złotymi myślami, form przestrzennych nawiązujących do najciekawszych dla czytelnika myśli, fragmentów, cytatów , to świetna zabawa podsumowująca przeczytaną lekturę, ale jak sprawić , by uczeń z XXI wieku sięgnął po książkę bez marudzenia i oporów , by wygrała z mediami , Internetem i kolorową prasą? Stosowana przez nauczycieli metoda storytellingu może stać się tą , która sprawi, że przeciętny uczeń sięgnie po książkę.

Storytelling czytelniczy to nic innego jak opowiadanie historii. Słowo mówione jest wspaniałym środkiem komunikacji. Ludzie od wiek wieków opowiadali swoje lub cudze historie. Storytelling łączy w sobie element tradycji i współczesnej innowacyjności, dzięki czemu może ułatwić nauczycielowi, nie tylko poloniście, kształtowanie sprawności czytania. Jest to metoda, która może i jest niezwykłym motywatorem do samodzielnego czytania.

Już w przedszkolu możemy, opowiadając , zapoznać dzieci z literaturą zanim jeszcze nabędą umiejętność samodzielnego czytania. Opowiadając, bezwiednie tworzymy niezwykle bogaty wewnętrzny świat dziecka, pełen bohaterów, wątków narracyjnych, które urzeczywistniają się na kartkach czytanych , w późniejszym okresie, książek. Dzięki temu dziecko sięgając po lekturę spotka się z treściami, które nie są mu obce . Spotkanie z książką będzie jak spotkanie z dobrym kolegą, który , być może w przyszłości stanie się przyjacielem na dobre i na złe. Storytelling integruje opowiadanie, rozmowy, czytanie. Ważne, by umiejętnie pokierować uwagę i ciekawością słuchacza , który dostaje od opowiadającego intrygującą historię urwaną w kulminacyjnym punkcie, co pobudzi jego ciekawość i wyobraźnię. Storytelling , dla nas, ludzi, jest naturalnym przekazem informacji, środkiem wymiany doświadczeń, sposobem na poznanie drugiego człowieka, fantastycznym komunikatorem. Gdy słuchamy stajemy się niejako częścią opowieści, nasza wyobraźnia uruchamia się w naturalny sposób uwalniając naszą ciekawość, chęć dowiedzenia się, jaki jest dalszy ciąg przerwanej historii, dlatego sięgamy po źródło-książkę, by poznać losy bohaterów, dalsze wydarzenia, rozwiązanie zagadki.

Storytelling (polisensoryczny przekaz wiedzy techniką słowa mówionego w formie opowieści) jako metoda dydaktyczna posiada liczne walory, dzięki którym można go z sukcesem wykorzystać w edukacji szkolnej:

1. Fabularyzacja efektywnie wpływa na skupienie uwagi uczących się na treściach, które chcemy przekazać.
2. Poprzez prostotę przekazu o dużym ładunku realizmu psychologicznego oraz dzięki rozpoznawalnym emocjom i wiarygodnym interakcjom między bohaterami opowieść w sposób szczególny zapada w pamięć uczących się.
3. Storytelling stanowi skuteczną metodę integracji umiejętności językowych poprzez samo opowiadanie.
4. Opowiadacz ujawnia zarówno treści świadome, jak i nieświadome, dlatego storytelling jest doskonałym źródłem wiedzy o jego doświadczeniach życiowych i może pomóc w ich interpretacji.
5. Ukazując dylematy moralne, storytelling jako metoda dydaktyczna może być bardzo owocny i użyteczny w nauczaniu etyki.
6. Dzięki naturalnej predyspozycji do opowiadania historii – zarówno tych osobistych, jak i tych z zakresu wiedzy historycznej – jest również przydatny w nauczaniu historii i kształtowaniu wrażliwości historycznej.
7. Kształtując sprawność uważnego wsłuchiwanie się w opowieść, może być źródłem empatycznego doświadczenia w diagnostyce edukacyjnej służącego przenikliwości personalnej, umożliwiającej poznanie drugiego człowieka.
8. Poprzez strategie sugestywnego opowiadania mądrościowych historii potrafi bezpośrednio kreować u słuchających egzystencjalne doświadczenia transformacyjne, służące przemianom osobowościowym.
9. Sięgając w kierunku opowieści uzdrawiających, może mieć znamiona oddziaływań terapeutycznych.
10. Stanowi formę sztuki i zabawy dającej radość z nauczania i uczenia się.
11. Uwrażliwia na językową wartość przekazu i ma, jak się wydaje, trwałą tendencję do rozwoju w oparciu o typowo ludzką potrzebę ciągłego snucia opowieści¹

Specjaliści podkreślają, że efektywne opowiadanie ustne powinno: ☐

- koncentrować uwagę narracyjną na wybranym temacie opowieści;
- kierunkować uwagę narracyjną na sedno wybranego tematu opowieści;
- sterować uwagę narracyjną w trakcie opowiadania historii²

Aby opowiadanie było udane, musi być dobrze skomponowana, przede wszystkim musimy dobrze się zastanowić dla kogo i w jakim celu tworzymy opowieść. Jaki będzie nasz bohater, jakie emocje będą mu towarzyszyć i jak może oddziaływać na naszego słuchacza, do jakiego słuchacza będzie skierowane.

W snuciu opowieści mogą nam pomóc, sprawdzone środki dydaktyczne np.:

- obrazkowy teatrzyk opowieści kamishibai – wspomaga rozwijanie kreatywności dzieci, kształtuje umiejętność wypowiedzi, wzmacnia także koncentrację uwagi
- sceniczne krzesło opowieści-przedmiot, który jest wyjątkowy i pomaga osobie opowiadającej, która snując opowieść może na nim np. usiąść,
- kości opowieści – Story Cubes – fantastyczna pomoc dydaktyczna uwielbiana przez dużych i małych, w trakcie zabawy powstają naprawdę niezwykle historie
- gra narracyjna Dixit - nigdy się nie nudzi, moi uczniowie grają w nią przy każdej nadarzającej się okazji, nawet podczas przerwy lekcyjnej

¹ Mariusz Malinowski, Gwarna Biblioteka. Zajęcia czytelnicze wspomagane storytellingiem, Ośrodek Rozwoju Edukacji Warszawa 2018, s.18

² Tamże, s.21

Dzieci tworzą własne fantastyczne opowieści, pod warunkiem , że nie są skrupowane konkretną formą wypowiedzi.

Zanim zadamy przeczytanie lektury szkolnej , spróbujmy, wykorzystując metodę storytellingu, zaciekać nią przyszłych czytelników, zaintrygować ich przedstawiając w dowolnie wybranej przez nas formie to, co wydaje się być tajemnicze i niezwykle. Wybierzmy najbardziej intrygujący fragment, przerwijmy opowieść, pozostawiając w zawieszeniu to, co ma dopiero nastąpić. Zachęćmy dzieci, by prowadziły lekturniki, w których wynotują nie tylko nazwisko autora i tytuł, ale także pytania, które nasuwają im się w trakcie czytania, jakie zdaliby bohaterom, autorowi odkrycia, jakich dokonują poznając bohaterów. Pokażmy, jako nauczyciele –przewodnicy, jak my sami podchodzimy do książek. Mamy niezwykle mało czasu na lektury , które nie są obowiązkowe, na te, których nie ma w kanonie lektur, a które interesują naszych uczniów. Słuchajmy ich. Na swoich lekcjach wprowadziłam „ Czas na minutkę...z książką ”, każdy uczeń ma możliwość w przeciągu minuty przedstawić, w dowolnie wybrany przez siebie sposób, ulubioną lekturę, ciekawy artykuł. Czytali intrygujące fragmenty lub , stosując metodę storytellingu, opowiadali, w intrygujący sposób, o losach bohaterów. To tylko minutka z książką, jednak wiele osób sięgała po przedstawiane pozycje, niektórzy nawet kupili sobie wybrane przez siebie pozycje na własność, by mieć je pod ręką . Nie tylko uczniom, ale i mnie samej udało się dzięki temu poznać wiele nowych, ciekawych pozycji.

Świat ciągle się zmienia, czas gna naprzód, a my nie zmienimy epoki w jakiej żyjemy, ale możemy ją oswoić nie tylko dla siebie, ale także dla naszych uczniów. Korzystajmy z audiobooków, czytamy komiksy, kolorowe gazety, sięgajmy po zasoby Internetu, ale też, a może przede wszystkim, „powtarzaj stare zaklęcia ludzkości bajki i legendy, bo tak zdobędziesz dobro, którego nie zdobędziesz”(Zbigniew Herbert, Przesłanie Pana Cogito) i obdarz tym swoich uczniów, bo na to zasługują.

Bibliografia

Mariusz Malinowski , Gwarna Biblioteka. Zajęcia czytelnicze wspomagane storytellingiem, Ośrodek Rozwoju Edukacji Warszawa 2018,s.18

Cieślak A., (2017), Książka do zrobienia, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry.

Matsui N., (2017), Wszystko o kamishibai. Pytania i odpowiedzi, Katowice: Wydawnictwo Tibum.

Ziober U., (2017), Przewodnik Kamishibai czyli wszystko, co trzeba wiedzieć na temat teatru ilustracji, Poznań: Kreatibaj.

Janus-Sitarz A., (2016), W poszukiwaniu czytelnika. Diagnozy, inspiracje, rekomendacje, Kraków: Universitas.